

Bevægelsens rum

*– et sanseligt træf mellem krop,
bevægelse og materialitet*

Forord	4
Nærum Gymnasium	5
Bevægelse gennem Nærum Gymnasium	5
Agoraen	6
Biblioteket	8
Trappen	9
Studieområderne	10
Forskerens oplevelse af Nærum Gymnasium	12
Elevernes oplevelse af Nærum Gymnasium	14
Figurer i bevægelsens rum – fortolkning af oplevelsernes betydning	15
Forståelse af arkitektur gennem bevægelse – hvordan gør man så?	17

Arkitektur er ikke blot et udtryk for en praksis, der manifesterer sig i bygninger og deres anvendelse. Arkitekturen – og dermed også skole- og uddannelsesmiljøer er ned i mindste detalje udtryk for bestemte måder at forme og iscenesætte liv på.

Vi oplever alle arkitekturen, ofte bag det talte sprog, som en subtil påvirkning, der sætter sig som en særlig stemning. Der findes arkitektur som taler til os, inviterer os indenfor og får os til at føle os hjemme, og der findes arkitektur, som efterlader en følelse af ubehag.

Hvorvidt arkitekturen inkluderer eller ekskluderer lader sig ikke bestemme i traditionelle æstetiske kriterier, som eksempelvis om et miljø er smukt eller ej. Gennem alle vores sanser mærker vi de miljøer, som vi bevæger os igennem. Auditive, visuelle, taktile og kinæstetiske forhold spiller sammen i harmoni eller disharmoni. Set i dette lys får det arkitektoniske udtryk i vore institutionelle skole- og uddannelsesmiljøer en anden vægt, idet blikket frem for tidstypiske æstetiske kriterier rettes mod, hvorvidt den studerende føler sig hjemme eller ej – sagt med andre ord erstattes begrebsparret skønt/uskønt med inklusion/eksklusion.

Ovenstående ansatser til en anden måde at forstå arkitektur på bringes i dette hæfte i spil

i forhold til et case-studium af Nærum Gymnasium. Her ekspliciteres oplevelsesforhold fra både forskerens og elevernes positioner, og konklusionen er klar: På Nærum Gymnasium opleves et dynamisk læringsmiljø.

Studiet af Nærum Amtsgymnasium blev til som led i specialskrivning ved Danmarks Pædagogiske Universitetssskole i 2004, institut for Pædagogisk Sociologi, som mandede ud i et speciale, der bærer titlen: *Bevægelsens Rum*. De der måtte være interesserede kan her finde teoretisk og empirisk baggrund for de sammenhænge, der skitseres i denne udgivelse.

Afslutningsvis skitseres ideer til måder at forstå arkitekturen på, så man selv ude på skolerne og uddannelsesinstitutionerne kan sætte ord på de oplevelsesforhold, der hersker de konkrete steder og dermed også foranstaltede forandringer. Disse behøver bestemt ikke at antage uoverkommelig økonomisk karakter – skoler skal ikke rives ned og bygges på ny. Forandringer af inkluderende karakter kan forholdsvis enkelt italesættes. Udgangspunktet er den arkitektur, der så at sige er til rådighed, udfordringen består i at etablere et sprog for oplevelserne af arkitekturen og på baggrund heraf tænke i forandrende perspektiver.

*Jesper Dyreborg og Dansk Center
for Undervisningsmiljø, februar 2008.*

Nærum Gymnasium

Nærum Gymnasium slog i august 2003 dørene op for det første hold 1. g'ere. Gymnasiet var da landets første nybyggede gymnasium i 16 år, tegnet af Dall og Lindhardtzen. Kapaciteten er på 840 elever, fordelt på 10 spor. Bygningen er 14.000 m² og placeret på en knap 26.000 m² stor grund. Bygningen er tænkt som en aktiv pædagogisk faktor, der skal hjælpe lærere og elever med den undervisningsmæssige progression, som er kendetegnet ved en bevægelse mod højere grad af selvstyring. I kraft af bygningens fleksibilitet spiller arkitekturen sammen med pædagogikken. Det er meningen, at den undervisningsmæssige progression skal ske med glidende overgang mellem de forskellige rum og med udgangspunkt i klassens nærrområde. Men arkitekturen skal ikke kun understøtte de pædagogiske og faglige aktiviteter. Gymnasiet skal også æstetisk udtrykke bestræbelserne ved at udtrykke åbenhed, forskellighed og multianvendelighed og samtidig fremstå som en helhed med uddannelseskulturen som samlende perspektiv. Funktion og æstetik ses ikke som modsætninger, men som indbyrdes afhængige så gymnasiet fremstår som en samlet helhed.

På baggrund af ovenstående er spørgsmålet: Hvordan opleves Nærum Gymnasium, når vi bevæger os gennem det?

Bevægelse gennem Nærum Gymnasium

Udefra afslører Nærum Gymnasium ikke meget om sig selv. Bygningen er beklædt med træ i vandrette spor afbrudt af tonet glas i varierende størrelse. En moderne bebyggelse i tidens arkitektoniske formsprog. Det er da også indenfor, at gymnasiets kvaliteter for alvor kommer til udtryk.

Agoraen

Det første, man møder, er agoraen, gymnasiets centrale rum, som er indrammet af gymnasiets øvrige funktioner. I agoraen åbner gymnasiet sig som en by i byen. Agoraen er gymnasiets fælles og rekreative område, her er alt, hvad der kræves af bytorvet: Amfiscene, den brede fordelingsstrappe, som samtidig fungerer som tilskuerpladser, stole og borde og endelig købmanden i form af kantinen, der er placeret inde i rummet til højre.

Loftet i agoraen er som en stjernehimmel med runde vinduer, der tillader sollyset at passere. Gennem midten af taget er der en række af udluftningsvinduer, der samtidig understreger den samlede bygnings diagonalitet. Alligevel synes rummet ikke diagonalt. Alene spillet i loftet med de tilfældigt anbragte huller giver anledning til et visuelt bombardement, der konstant forandrer sig i takt med sollyset.

En sjælden set transparens præger rummet, for uanset hvorhen blikket rettes, kan man se ud. Det medfører et konstant lysspil, som til stadighed stimulerer sanserne. Transparensen og stjernehimmelen tillader sollyset frit spil, og giver oplevelsen af lys, luft og rummelighed. I samspil med det markante bibliotek og gymnasiets øvrige "rum for læring" transformeres sollyset til rationalitetens lys, luften til ånden og rummeligheden til viddet. Vi befinder os i et stort læringslandskab, der kombinerer den moderne sans for lys, luft og renlighed med antikkens idealer.

Gulvet er beklædt med granitklinker, hvis ru overflade giver fodfæste, og nogle få meter inde i rummet mødes man af Henning Damgaard Petersens påfaldende afdæmpede gulvmosaik, hvis overflade er anderledes glat. Her fornemmes en anden taktil oplevelse fornemmes her end på det øvrige gulv. På en afdæmpet facon gør mosaikken opmærksom på sig selv. Gulvmosaikken tilføjer sammen med røde og blå søjler dybde, mens væggene i lyse, nordiske farver – understøttet af det allestedsnærværende lys – giver rummet en sjældent set lethed.

Studieområderne fordeler sig i agoraens periferi. De er placeret i tre af hjørnerne, mens det sidste hjørne er forbeholdt auditoriet. Store glasfacader åbner til studieområderne og klasselokalerne, så sollyset tillades passage fra alle sider. Transparensen er udtalt, men ikke ubehagelig for glasset spejler en smule. Det giver spil i agoraen og indskrænker indsynet til studieområderne. På intet tidspunktet mødes man af en fornemmelse af overvågning, for glasset samler mere end det adskiller og giver fornemmelse af fællesskab.

Gymnasiet oplevet fra dette centrale sted virker på samme tid lille og stort. Transparensen understreger det fælles, men brydes af lysspil og asymmetri. Blikket disciplineres derfor ikke blot i en retning, men ledes konstant på vej af nye indtryk – ikke flygtigt, men i form af en nysgerig fornemmelse som man selv har kontrol over. Man bliver set uden at blive overvåget, sådan føles det, men gemme sig helt det kan man ikke – som en elev fortalte på en af mine vandringer i bygningen, er det vanskeligt at gemme sig til morgensamlinger.

I lighed med bytorvet er der naturligvis også beplantning. Rundt omkring vokser træer op igennem granitgulvet. Bordene og stolene understreger i udtryk bygningens transparens. Stolens ryglæn er åbne, og bordene er organisk udformet og kan sammensættes efter behov til større eller mindre grupper. Man kan samles i mindre grupper, men stadig være en del af en større helhed. Agoraen inviterer til mødet mellem forskellige mennesker fra gymnasiet. Rummet er blottet for skolepræg, her er vi i byen, og der inviteres til andre samværsformer end i klasseværelset. De forskellige niveauer bryder med rigide siddestillinger og overlader i højere grad ansvaret til den enkelte. Her er det legitimt at ligge på trappen.

Biblioteket

I midten af agoraen svæver biblioteket og betragtet nedefra giver det anledning til forskellige associationer. Med sine organiske former symboliserer biblioteket dannelsesrejsens konstante videnstilegnelse, en amorf masse under stadig forandring. En enorm glasfacade åbner biblioteket, og man oplever det som kommandobroen på en supertanker.

Til højre for indgangen, der sker gennem glasfacaden, byder en skranke med dagens aviser velkommen. Ankommet i biblioteket oplever man det som om, man svæver over byen. De røde søjler forekommer tilfældigt anbragte og bryder de organiske former, og med deres røde farver giver de et pift til de ellers kølige og nordiske toner. Her kan man læse ved dagslys.

Biblioteket er i lighed med agoraen allestedsnærværende, uanset hvor man bevæger sig hen, kan det ses, og som følge af skolens organiske former og bibliotekets glasfacade drages man umærkeligt mod dette sted. Biblioteket åbner sig i to etager forskudt fra hinanden, så rumførmelsen inden for glasset bibeholdes.

Biblioteket svæver over byen, og er på samme tid integreret heri, og det er også herfra, at man har overblikket. Med sine blå søjler og de mange lys underneden minder biblioteket om et svævende rumskib, der bryder skyerne i sin rejse ud i universet, på vej mod stjernerne. Viden er vigtig, og det er fra biblioteket, at man hæver sig over dagligdagens skærmydsler og livet i byen. Viden tilegnes i og løfter sig mod højere luftlag. Men ingen viden uden fundament, de røde søjler gennemtrænger biblioteket og giver jordforbindelse.

Trappen

Når man bevæger sig gennem agoraen, trækkes man ind under biblioteket mod fordelingsstappen, der fører rundt i gymnasiet. Der er andre trappeopgange placeret mellem studiecentrene, men "Den spanske trappe" byder i kraft af sin form velkommen. Det er der, man vil hen.

Oplyst af en mindre stjernehimmel og dagslys fra begge sider tilføjes intimitet og en vished om, at trappen fører et sted hen. På den anden side har man også lyst til at slå sig ned. Trappen er et sted, hvor man på samme tid er i bevægelse og hvile. Trinene er af samme granittype som gulvet i øvrigt, her er godt fodfæste, og gelænderet – bestående af et rundt stykke rustfrit stål – er betryggende og godt at holde om. Set fra trappen

forekommer hovedindgangen, der syntes så lukket udefra, at være åben, og man kan se ud til den omkringliggende verden. Her fra forekommer gymnasiet at være et godt og trygt sted at være. Udsynet er større end indsynet. Porten er oppe, vi er i en by, der værner om sine indbyggere.

Fra trappen, set lidt fra oven, træder de store gulvmosaikker endnu tydeligere frem. Mosaikkerne er lagt i et kubistiske mønstre, der veksler mellem de grå og rustrøde nuancer. Mosaikkerne er konstant udfordrende for betragteren. Ved første øjekast forekommer de symmetriske og lukkede, men det viser sig at være en illusion. Så snart man synes, at symmetrien er indtruffet, udfordres blikket, og den illusoriske symmetri forsvinder. Mosaikkerne virker på samme tid fastlagte og amorf, og i lighed med biblioteket giver de anledning til en oplevelse af forandring. På reposerne ud for de tre trappeopgange, der fører til studieområderne, breder sig mindre udgaver af mosaikkerne. Kunsten leder eleverne på vej.

Studieområderne

Studieområderne er placeret i to etager i tre af bygningens hjørner. De er identisk opbygget med fem klasseværelser, lærerforberedelse og fællesområder i to forskellige størrelser. Farverne er

dæmpede og nuancerne veksler og er tilpasset verdenshjørnerne. Gult mod nordøst, blå mod sydvest og grønt i det sydøstlige hjørne.

Her er venligt og lyst som følge af kombinationen mellem farver og lysgennemstrømning. Der er højt til loftet, især i fællesområderne. Her er virkelig plads til at tænke stort. Op til de store glasfacader mod agoraen findes der sofaer, hvor man kan ligge henslængt med en bog, og lade sig inspirere af livet og lyset omkring. Trætter læsningen, kan man lade blikket vandre ud i rummet, der er under konstant forandring, eller mod et af de andre studieområder. Uanset hvorhen blikket rettes, er der bevægelse i form af lysspil, og elever og lærere, der bevæger sig fra et sted til et andet.

Mellem studieområdets etager er der via store reposer og brede, lyse trapper forbindelse til de øvrige studieområder. Forbindelseslinierne er indarbejdet funktionelt i bygningens æstetik og funktion. De kan anvendes som arbejdsområder, især ved dagslys, hvor markante ruder i facaden sørger for massiv lysindstrømning.

Der er udsyn alle vegne, og glasfacaderne sikrer en fin balance mellem ude og inde. Grænsen markeres næsten umærkeligt, men tydeligt nok, så rummet fornemmes som afgrænset ikke begrænset. Glasset sikrer det videre blik. I de enkelte studieområder er man sig selv men stadig del af en større helhed. Studieområderne er selvstændige helheder, der i kraft af transparensen inkluderes i skolens øvrige liv. På trods af den relativt store fysiske afstand mellem de forskellige studieområder opleves distancen ikke.

I det enkelte studieområde er grundenheden klassen, som kan udvides og opløses efter behov. To af klasseværelserne kan slås sammen, og grupper fra forskellige klasser møder hinanden i fællesområdet. Herfra er der kig til de forskellige klasseværelser, hvilket sikrer ind- og udsynet og leder lyset på vej.

Arkitektonisk opleves studieområderne, som mindre, intime enheder, hvor de få gangarealer giver anledning til en kontinuerlig strøm af elever i forskellige retninger. Både fysisk og psykisk opleves afstandene mellem elever og lærere som korte. Den hierarkiske orden er brudt op til fordel for et arbejdsfællesskab.

Forskerens oplevelse af Nærum Gymnasium

Lyset forandrer til stadighed rummene, og i kombination med reflekskerne fra de mange glasfacader giver det anledning til vekslende rummelighed. Når solens stråler spiller i glasset og i agoraen, sprænges de fysiske rammer. Dette er stedet for forandring. Konstant er vi på vej både fysisk og psykisk. Gymnasiets organiske indre leder den nysgerrige på vej, mens sanserne hele tiden udfordres.

Rummene er ikke endelige, men udflydende og alligevel med en markering af grænser. Eleverne arbejder i agoraen, i de bløde møbler og på de mange reposer og trapper. Vi er ikke i en by, men i et stort læringslandskab, hvor biblioteket svæver som en konstant påmindelse om dannelsesrejsen. En rejse, der konstant må tildrages og indarbejdes af eleven i bevægelsen mod målet: at blive studerende.

Beskrevet i kondenseret form, tager oplevelsen af gymnasiet sig således ud:

- **Læringslandskab**

Gymnasiet er ikke blot et sted, hvor man holder skole, men snarere en organisme i konstant bevægelse, hvor man umiddelbart føler sig hjemme. Her har man lyst til at slå sig ned finde hvile og lade sig inspirere

- **Byen**

Gymnasiet er ikke kun et læringslandskab i et simpelt perspektiv – som curriculum, dvs. fagligt indhold alene – men snarere som et samfund, der værner om sine indbyggere. Naturen og kulturen mødes og doceres i passende forhold. Lyset tillades fri passage, der er udsyn, men man er ikke et øjeblik i tvivl om, hvad der er i fokus. Den studerendes udvikling

- **Fællesskab**

Glasset samler mere end det adskiller – aldrig er man overladt til sig selv, men man er sig selv som en del af noget større. Der er overblik uden fornemmelse af overvågning

- **Møde**

Agoraen inviterer til, at man mødes på Den Spanske Trappe og indtager rummene

- **Bevægelse**

Konstant bevæger man sig, enten fysisk rundt i gymnasiet eller mentalt. Man kan følge livets gang, lysets bevægelser eller fordybe sig i mosaikkerne

- **Tryghed**

Gymnasiet er en by, der værner om sine indbyggere, men peger på samme tid udad.

- **Naturligt lys**

Kultur og natur mødes via åbninger, der tillader det naturlige lys frit spil

- **Korte afstande**

Horisontalt og vertikalt, såvel fysisk mellem de forskellige afsnit, men også som en oplevelse af, at der ikke er langt fra eleverne til lærerne. Dette er læringens rum med eleverne som hovedpersoner

- **Arbejdsfællesskab**

Fællesskabets omdrejningspunkt er arbejde – ikke i traditionel forstand, men som en konstant bevægelse mod større indsigt

- **Vekslende rumlighed**

Glasset samler og adskiller. Det skaber mindre, intime rum i det store fælles. Spejlinger fordobler og skaber bevægelse

Ovenstående perspektiver baserer sig på en forskers bevægelse gennem gymnasiet. Næste skridt er at få eleverne i tale. Omdrejningspunktet er her fotografier, som danner grundlag for nye refleksioner og udsagn på baggrund af elevernes oplevelser.

Elevernes oplevelse af Nærum Gymnasium

Eleverne er begejstrede for gymnasiet. De oplever stedet som helt specielt. Ude fra associerer gymnasiets kurver og former en positiv bevægelighed, som følger med indenfor. Adgangen med svingdørene giver en fornemmelse af frihed, hvor man så at sige bare kan svinge ud igen, hvis stedet ikke er tiltalende – hvilket dog ikke er tilfældet, tværtimod.

Agoraen, det fælles sted for alle, inviterer til forskellige samværsformer, hvor eleverne kan mødes med hinanden på stole, i kroge og på trapper. De kan være sig selv i det sociale, og trods rummets størrelse opleves intimitet. Agoraen udfordrer eleverne til at gå på opdagelse, til at finde mønstre i loftet og mosaikkerne. Rummet inviterer til fysisk og mental udfoldelse: Her leges og læres.

Eleverne har taget studieområderne til sig i en sådan grad, at de har karakter af hjemsteder, ikke blot i fysisk forstand, men også mentalt som en subtil oplevelse af tilhørsforhold. I studieområderne er man sammen i mindre, intime enheder. Afgrænset fra, men alligevel en del af det store fællesskab, hvor transparensen sikrer hurtigt overblik, så man kan se, hvor vennerne befinder sig. Man er aldrig fortabt. Umærkeligt bevæger eleverne sig i de forskellige rum og indtager dem kropsligt, og selv i de fælles studieområder kan der skabes private forhold, fordi stole, borde og sofaer indgår som rumskabende elementer.

Eleverne er konstant på vej. Glasset mellem klassen og studieområderne opleves som en åbning udadtil, der sikrer blik ud. Gymnasiet opleves ikke kun som en uddannelsesinstitution, men især som et frirum, hvor sociale forhold spiller en afgørende rolle. Her er man sammen i et frirum, som beskytter i kraft af de tonede ruder udadtil. Eleverne oplever æstetikken som meget befordrende. Gymnasiet er anderledes og mangefacetteret i en sådan grad, at der ikke er ønske om forandring, idet forandringen er en integreret del af stedet. Eleverne og gymnasiet bevæger sig sammen.

I kondenseret form tager elevernes oplevelser af Nærum Gymnasium sig således ud:

- **Eleverne føler sig umiddelbart hjemme**

Nærum Gymnasium inviterer indenfor, og får den enkelte til at føle sig godt tilpas

- **Eleverne opfanger umiddelbart de bevægelsesmønstre, der lægges op til**

Nærum Gymnasium lægger op til bevægelsesmønstre, der hører tiden til, hvor individualitet og fællesskab indgår som komplementære enheder – man oplever på samme tid, at man er sig selv og en del af noget større

- **For eleverne handler det handler om at være sammen**

Læringslandskabet opleves som et sted, hvor det sociale er omdrejningspunktet, og hvor den enkelte finder eget fodfæste

- **Et særligt sted**

Eleverne er stolte over stedet, ikke forstået som ophøjet ærbødighed, men som et udtryk for en oplevelse af, at stedet er til for dem. Her føler eleverne, at de kan afsætte spor, ikke nødvendigvis konkrete (plakater på væggene osv.), men langt mere subtilt – her afsætter man et fodaftryk, ligesom der afsættes spor i den enkelte

- **Frirum, hvor det sociale spiller en stor rolle**

Eleverne føler sig frie, de kan bevæge sig omkring, som de gerne vil, indtage gymnasiet og lære på den måde, de føler bedst, hvad enten det er i mindre grupperum, i et større fællesskab, i sofaen eller liggende på Den Spanske Trappe

- **Elever og bygning bevæger sig sammen i sanselig helhed**

På intet tidspunkt føler eleverne sig fremmedgjorte, men oplever sig inviteret indenfor, som de personer, de er

- **Elever er involverede**

Invitationen fra stedet er taget op. Rum, trapper og reposer er indtaget. Der leges i mosaikkerne, og lyset inviterer til refleksioner over livet i det hele taget

- **Individualitet og fællesskab iscenesættes i et drama med den studerende som hovedperson, men aldrig for sig selv**

Rummene, lyset, glasset, farverne, lydene understøtter elevernes opfattelse af at være del af noget større, hvor de selv er navigatører

Figurer i bevægelsens rum – fortolkning af oplevelsernes betydning

Bevægelsen gennem Nærum Gymnasium tegner et sted, der i høj grad inviterer indenfor og får den ankomne til at føle sig hjemme. Ankomsten til gymnasiet byder områdets æstetik omkring hovedindgangen velkommen, og bløde former inviterer den ankomne med på en rejse rundt i iscenesættelsen. På intet tidspunkt føler man sig hægtet af, men den kontinuerlige bevægelse opleves som tilvalg. Kroppen, rummet og bevægelsen indgår i en samklang, som virker befordrende. Her er fodfæste, nærvær, grænser, vidde og bevægelighed. Dette er mulighedernes rum, der åbner og inviterer til et sanseligt træf, der på samme tid er udfordrende og trygt. Her har man mod og lyst til at gå på opdagelse. På trods af de mange åbninger, der synliggør bevægelserne, sikrer fordoblingerne, at det sker i diskretion. Vi færdes sammen i et rum, der samler og adskiller. Det forbinder individualiteten med kollektiviteten i et passende forhold.

Bevægelsen foregår i en organisk rytme, hvor de sanselige oplevelser forbindes med den studerende i centrum. Dette sted er ikke bygget for lærerne og ledelsen. Oplevelsesforholdet er vendt på hovedet, og ansvaret er overlagt til den involverede studerede. Iscenesættelsen udfordrer de studerende, de leger med kunsten, inviterer verden indenfor. De møder hinanden på gangene og kan pleje relationer på distancen. De studerende oplever, at de befinder sig i en verden, der er til for dem.

Gymnasiet har form som et læringslandskab, hvor de studerende kan gå på opdagelse ført på vej af en nysgerrig trang eller pirret af iscenesættelsen, der inviterer den omkringliggende verden ind, og selv peger ud. Iscenesættelsen er en del af en større helhed – livet. Dette er ikke blot stedet for gymnasial lærdom (den del findes også), men for livslang læring. Læring for livet, hvor fællesskaber vælges på kryds og tværs og skaber basis for selvdannelse, hvor den enkelte og det sociale indgår et samspil på mange planer.

Rummenes varierede størrelse, åbenhed og transparens sikrer, at man kan finde individuelt fodfæste i det fælles. Man kan se hinanden, sig selv og de andre. Perspektivet på egen bevægelse er en del af iscenesættelsen. Spejlinger og refleksioner i de mange transparente flader sikrer udsyn og selvsyn, og den involverede færden kan beskues på refleksiv distance, hvis blikket rettes ind derefter.

Konklusionen er klar: Projektet er lykket. Dette er en verden for den senmoderne selvdannende studerende, der indgår i komplekse forhold på mange sammenhængende niveauer. Her er også traditionel faglighed sikret af lærerne, men iscenesættelsen sætter livssammenhænge i scene. Iscenesættelsen forbinder det fortidige med det nutidige og peger ud i fremtiden: En fremdrift, der skal vælges af de studerende, men de overlades ikke til sig selv. Iscenesættelsen leder umærkeligt på vej, udfordrer og pirrer, så det dynamiske bliver en leg i livets mosaik. Her er sanselighed og rummelighed, kropslighed og rytme. Individualitet og fællesskab iscenesættes i et drama med den studerende som hovedperson, men aldrig for sig selv.

I kondenseret form tager betydningsfigurerne sig således ud:

- **Tryghed og Tilhørsforhold**

De studerende føler sig umiddelbart inkluderet

- **Udfordring**

De studerende udfordres af de mange indtryk. Biblioteket er allestedsnærværende og minder om dannelsesrejsen

- **Bevægelighed**

De studerende bevæger sig fysisk og mentalt, bygningen bevæger sig, understøttet af lysindfald og spejlinger

- **Sig selv og sammen med andre**

De studerende kan finde rum for sig selv uden at være alene, og Nærum Gymnasium understøtter det fælles, idet det hurtige overblik er sikret

- **Afsætte spor**

Muligheden for at afsætte sig spor er nært beslægtet med at høre til, men bevægelsen er dobbelt, idet der også afsættes spor i den enkelte

Betydningsfigurerne kan i en vis forstand betragtes som normative præmisser, som betydnings-elementer, der sikrer "Det gode sted" uden frafald. Som studerende ønsker man at føle sig hjemme. Gymnasiet skal være et sikkert og trygt sted at være, men det må ikke blive kedeligt. Der skal være udfordringer, som kan pirre nysgerrigheden og være befordrende for (ud)dan-nelsesrejsen – rejsen der jo netop er karakteriseret ved bevægelse, fysisk som mentalt. Som omtalt indledningsvist er forudsætningerne for disse aspekter ikke nødvendigvis, at man river bygninger ned og opfører nye. Det handler snarere om, at man i tæt dialog med brugerne (i dette tilfælde eleverne) sammen definerer, hvad der skal til, for at ovennævnte aspekter gør sig gældende.

Forståelse af arkitektur gennem bevægelse – hvordan gør man så?

Eksemplet fra Nærum Gymnasium viser, at arkitekturen har socialregulativ betydning, dvs. arkitekturen i høj grad er med til at forme liv, og at denne påvirkning ofte foregår bag det talte sprog. Umiddelbart er det derfor ikke altid så ligetil sprogligt at beskrive, hvordan arkitekturen påvirker os. Fordringen består således i at udvikle fremgangsmåder, der er sensible overfor arkitekturens kropslige "prægning", dvs. fremgangsmåder, der tager afsæt i de kropslige oplevelser med henblik på at bringe disse på en sproglig platform. Det handler om at italesætte – og dermed at forstå arkitekturens socialregulative betydning – men ikke mindst handler det også om at italesætte forandrende tiltag. Bliver man i stand til at sætte ord på, hvorledes ens uddannelsessted sætter rammerne i den anførte betydning, er der åbnet op for perspektiver, der har forandring til det bedre på dagsordenen.

I det følgende skitseres fremgangsmåder for, hvordan man kan italesætte de kropslige spor, der afsættes, når man bevæger sig gennem den arkitektoniske iscenesættelse, som til dagligt danner rammerne for ens uddannelse.

Den forskningsmæssige bevægelse, som nærværende tager afsæt i, knytter an til en særlig fremgangsmåde, oplevelsesanalyse, udviklet af Søren Nagbøl, lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole. Oplevelsesanalyse er en særlig måde at forstå arkitektur på, og forudsætningen for denne forskningsmæssige fremgangsmåde er netop, at mødet med arkitektur mærkes, men registreres ikke fuldt ud. Via oplevelsesanalysen fokuseres på arkitekturen gennem bevægelsen, og blikket er rettet mod at omdanne det arkitektoniske udtryk til en række sanselige oplevelser formuleret i sproglige billeder. Dernæst spørges ind til betydningen af mødet med arkitekturen.

Forudsætningerne for at forstå arkitektur i den skitserede sammenhæng er en intuitiv tilgang, hvor man med fritflydende opmærksomhed søger at italesætte, hvordan den arkitektoniske

iscenesættelse afsætter spor i den enkelte – en bevægelse, som synes enkel, men som kan møde modstand, idet vi ofte mødes med krav om at tænke, før vi handler. Bevægelsen her er omvendt, ”oplevel før du tænker”, kunne imperativet lyde. Refleksioner over betydningen af mødet mellem fortolker og bygning indtræffer først senere.

I forhold til Nærum Gymnasium er bygningen besøgt med frit flydende opmærksomhed, hvor kroppen så at sige er blevet ledt på vej. Adskillige notater og fotografier er taget undervejs. De er senere føjet sammen til en sammenhængende beskrivelse af de sanselige oplevelser. Beskrivelserne og fotografierne udtrykker dermed det sanselige mellemværende med materialiteten, og med fotografierne fremstilles et materiale, der kan gøres tilgængeligt for andre. Eksempel herpå er afsnittet *Bevægelse gennem Nærum Gymnasium*.

Efterfølgende er de sanselige oplevelser genstand for videre refleksion, hvis sigte er at sætte ord på betydningen af det sociale træf mellem bygning og individ, se afsnittet *Figurer i bevægelsesrum*.

Ønsker man at forstå den arkitektur, der danner rammerne for den daglige (ud)dannelsesrejse, for dermed at foranstalte forandringer, er det hensigtsmæssigt, at der etableres et fortolkningsfællesskab, hvor man – lærere og studerende – sammen bidrager til forståelse af uddannelsesmiljøet.

Didaktisk kunne det tage sig således ud:

Opgaveeksempel 1

Lad eleverne fotografere deres bevægelser rundt på skolen under overskriften: ”Fotografer din vej rundt på skolen”. Læg op til, at der tages mange billeder.

Den enkelte foretager dernæst en udvælgelse i det fotografiske materiale, så der lige nøjagtigt er de fotografier tilbage, der symboliserer bevægelsen. Dernæst er der to bearbejdningsmuligheder:

- 1 fotografierne danner grundlag for en beskrivelse af bevægelsen rundt i bygningen, som dernæst oplæses for resten af klassen. På baggrund heraf fortolkes betydningen af det sociale træf
- 2 fotografierne hænges op i klassen, og enten i hele klassen eller i mindre grupper etableres et fortolkningsfællesskab. Klassen eller gruppen inviteres på en rejse rundt i iscenesættelsen, hvor alle har mulighed for intuitivt at byde ind med deres oplevelser af de forskellige steder symboliseret af fotografierne

Spørgsmål, der leder på vej kan være:

- Hvad ser du?
- Hvad karakteriserer de forskellige steder?
- Hvordan du har det, når du befinder dig de pågældende steder, beskriv

dcum.

Dansk Center for Undervisningsmiljø • Danish Centre of Educational Environment
www.dcum.dk • dcum@dcum.dk • tlf. +45 722 654 00 • fax +45 722 654 01
Postboks 2077 • Blommevej 40 • DK - 8900 Randers